

14 Parasjah Wa'era נִרְאָה (= en verscheen)

Thora: Sjemot 6:2-9:35

Haftarah: Ezechiël 28:25-29:21.

Want juist als G'ds lof opstijgt uit de mond van de rechtvaardigen in het Paradijs, zo stijgt het uit de Hel uit de mond van de bozen. (Shemot Rabbah 8:4)

Misschien is de *Pesach Haggadah* het beroemdste commentaar dat op het verhaal van de Uittocht (Exodus) geschreven werd. In de *Haggadah* vinden we dat de hele *Pesach*viering (*Seider*) verdeeld is in vier gedeelten. Elke sectie wordt afgescheiden door het drinken van een glas wijn. Deze praktijk dateert ten minste van de *Mishnah* (ongeveer 200 n.Chr.) en gaat waarschijnlijk zo ver terug als de late Tweede Tempelperiode. Deze glazen wijn hebben zelfs traditionele namen. Volgens de *Mishnah* en de Jeruzalem *Talmoed* wordt de naam voor ieder glas uit ons *Thoragedeelte* van deze week genomen, *Parasjah Wa'era*. Meer bepaald worden de namen van vier hoofdwerkwoorden afgeleid, gevonden in Sjemot 6:6-7:

"Ik ben de Eeuwige, de Heer, en Ik zal jullie wegnemen uit de Egyptische dwangarbeid; Ik zal jullie redden uit de slavernij en Ik zal jullie verlossen met uitgestrekte arm en met zware straffen. Ik zal jullie als volk voor Mij nemen en Ik zal een G'd voor jullie zijn; dan zullen jullie tot de erkenning komen, dat Ik het ben, de Eeuwige, jullie G'd. (cursief door ten Kate)

De werklijn voor ons commentaar van deze week wordt gebaseerd op deze vier werkwoorden - niet in de *Pesach Haggadah* vermeld. Het is een samenvatting van alles dat de Heer in deze *parasjah* begon te doen om Zijn volk uit de Egyptische slavernij te brengen. Elk punt door deze zes werkwoorden vertegenwoordigd, wordt in de rest van de *parasjah* uitgewerkt.

- Ik zal jullie eruit nemen - Heiliging.
- Ik zal jullie redden - Redding.
- Ik zal jullie verlossen - Verlossing.
- Ik zal jullie tot Me nemen - Aanvaarding
- Ik zal een G'd voor jullie zijn - Verbintenis.
- Ik zal jullie brengen naar het Land - Erfenis.

Ik zal jullie eruit nemen - Heiliging

Wat is Zijn Naam?

Parasjah Wa'era opent met het antwoord van de Heer op Mosje's bezwaren uit de vorige *parasjah*. G'd toonde in Zijn tweegesprek met Mosje een volmaakt geduld. Het schijnt dat wat de Heilige deed, was Mosje een belangrijke taak geven om uit te voeren en alles wat Mosje deed, was om er bezwaar tegen te maken. Hier, in de opening van de *sidra*, maakte G'd een eind aan Mosje's weigeringen door beslissend aan Mosje te verklaren Wie het was met wie hij sprak. G'd had Zich al eens geïdentificeerd aan Mosje (in hoofdstuk drie) op een manier zoals Hij nooit tevoren gedaan had. Nu in 6:2-4 probeert G'd weer met Mosje te communiceren dat als hij slechts begrijpen zal wie zijn Opdrachtgever is, hij geen vrees zal hebben om te doen wat Hij zegt. G'd vertelde Mosje dat Hij verscheen aan Awraham en Jacob onder de naam van *El Sjaddai*. Nu zegt Hij dat Hij Zijn naam aan Mosje beschrijft als JHWH, יהוה, een naam waarmee de Patriarchen Hem niet aanriepen. Diegenen die de Thora kennen, realiseren zich echter dat er een probleem is. Als we Beresjiet 15:7 en 28:13 onderzoeken, zien we dat G'd al naar Zichzelf verwees als JHWH, respectievelijk aan Awraham en Jacob. Als dat waar is, waarom zou G'd dan Mosje vertellen dat zijn voorvaders hem niet door de naam JHWH kenden? Er zijn hiervoor natuurlijk verscheidene verklaringen. Maar als we ons herinneren dat een Semitische naam een karaktertrek (of karaktertrekken) betekent, dan wordt deze passage een beetje gemakkelijker om te begrijpen. Wat het vers betekent, is dat één bijzonder aspect van G'd niet geopenbaard was en dat deze bijzondere eigenschap van de G'ddelijke tot dan toe niet openbaar was geweest.

Wat was dat éne bijzondere aspect van G'd? Het is dat de Patriarchen G'd als een groot, machtig en vermogend G'd kenden. Dit is wat G'd bedoeld heeft met de termen *El* (אל) *Elohiem* (אלהים) en *El Sjaddai* (אל שדי), de drie meest algemene namen voor G'd in de Patriarchale verhalen. De betekenis hiervan is dat zij de Heilige kennen als een G'd die beloften deed maar ze nooit relateerde aan Hem als een G'd die ze vervulde. De volle invloed van die naam werd hen niet ontsloten. [De Patriarchen].

G'd gaf enige verreikende beloften aan de Patriarchen maar zij werden in hun tijd nooit tot volledige vervulling gebracht. Nu G'd Mosje en Aharon zendt om Far'o te confronteren, is Hij begonnen met enige van deze beloften te vervullen. Daarom zal Hij nu de volle uitgebreidheid van Zijn naam JHWH openbaren opdat allen kunnen zien dat Hij een G'd is die houdt van diegenen aan wie Hij beloften deed en barmhartigen getrouw is om deze beloften te laten gebeuren. Laat ons nu enige dingen onderzoeken welke G'd van plan is te doen gebeuren.

De heiligen

Wanneer we de eerste beker in de *Pesach Seider* drinken, geven we dank aan de Heer voor het apart zetten van deze nacht als een zeer speciale nacht. Deze beker wordt de "Beker der heiliging" genoemd. Niet alleen betekent het dat de *Pesach Seider* een speciale gelegenheid is, zelfs meer dan dat. Het herinnert ons eraan dat G'd Israël via Mosje vertelde dat Hij het apart ging zetten van Egypte en dat Hij hen speciaal maakte. Dit concept van apart zetten wordt in het Nederlands "heiliging" of "iemand heilig maken" genoemd. In onze tekst wordt het aangegeven door het werkwoord "eruit brengen". Het is waar dat de tekst niet het gewone werkwoord gebruikt voor iemand afgescheiden of heilig te maken. Dit zou van de Hebreeuwse wortel *kadosj*, קָדַשׁ, geweest zijn. Niettemin is het concept dat door de tekst in Sjemot uitgebracht wordt, hetzelfde. Dit is de reden waarom de oude Joodse wijzen naar deze eerste belofte verwijzen als een belofte van heiliging.

Als we de *Torah* bestuderen, wordt het duidelijk dat G'd belooft meer voor Israël te doen dan ze alleen maar uit Egypte te brengen. Hij had een hoger doel in gedachten. Hij liet aan Israël zien dat Hij hun uit Egypte wilde brengen om ze Hem te laten aanbidden, Hem te dienen en een natie te zijn afgescheiden van de rest van de heidense naties in de wereld. Dit proces begint in *Wa'era*. Bijvoorbeeld, als Mosje voor Far'o de slagen begint uit te voeren en hij de vierde slag bereikte, vertelde hij Far'o in 8:19 dat G'd zei: "Zo maak Ik een onderscheid tussen Mijn volk en uw volk". Dit onderscheid begon werkelijk in 8:19, gedurende de vierde slag. Hier wordt het duidelijk gesteld dat de kinderen Israëls die slag en alle daaropvolgende slagen niet ervoeren. Het was G'ds bedoeling om Israël afgescheiden en verschillend van de rest van de naties te maken. Bovendien, als we voortgaan door de rest van de *Torah*, zijn de geboden en regels zelf door de Heer ontworpen om Israël afgescheiden van de naties rondom te houden.

Wanneer we dit woord "heiliging" bestuderen, zien we dat het niet naar een of andere soort van verheven hemelse religieuze toestand verwijst. Het betekent alleen maar onderscheiden te zijn van al het andere om volledig te worden overgegeven aan G'd tot gebruik door Hem. In feite zullen we zien dat niet alleen mensen voor G'd apart gezet werden maar dat ook voorwerpen "heilig" genoemd werden, apart gezet voor G'd om te worden gebruikt, zoals dezen die in de *Misjkan* (Tabernakel). Door daarom in *Wa'era* een onderscheid te maken tussen Israël en de Egyptenaren, in zoverre als het de effecten van de slagen betroffen, begon de Eeuwige dat heiligingsproces dat met de Uittocht en het geven van de *Torah* zou culmineren. Hierin begon de Heer een beeld te schilderen van wat het zou zijn voor zowel ons als individuele gelovigen als ook voor de convenantgemeente als geheel om onderscheiden te zijn van de rest van de wereld en totaal overgegeven aan G'd voor Zijn doeleinden. G'd wil ons laten kijken naar wat hij voor Israël deed als een voorbeeld voor wat Hij ook van plan is voor al Zijn gekozenen te doen.

Ik zal jullie redden - Redding

Bevrijding

We komen nu tot de tweede beker van de *Pesach Seider*: "De Beker van Bevrijding". Wanneer we in de *Seider* deze beker wijn drinken, doen we het op een moment dat we ons juist opmaken om de dramatische redding op te sommen die de Heer voor ons verrichtte toen hij ons uit Egypte bracht. Egypte was een sterke vijand. Het zou een voortdurend afmatten van zijn bolwerken betekenen, voordat er een volledige bevrijding kon plaatsvinden. Daarom begon de Eeuwige dat proces toen Hij hier in *Wa'era* startte met Egypte te kwelen met slagen. In feite zijn er verscheidene dingen die in deze hoofdstukken plaats vinden, die alle helemaal niet zo zichtbaar zijn als de anderen. De duidelijkste greep die Egypte op de Kinderen Israëls had, was de lichamelijke slavernij. (Meer hierover in een later commentaar.) Daarenboven lijkt het redelijk om aan te nemen over Egypte in het algemeen dat Far'o zelf ook persoonlijk belang had bij hun slavernij. Zelfs ofschoon zijn positie als Far'o hem door geboorte geschonken was, zouden de dingen voor hem tamelijk 'op losse schroeven komen staan' als er een klein probleem 'uit de hand begon te lopen', zoals dat van ongeveer drie miljoen goedkope werkkrachten. Zo nu en dan een kleine machtsgreep was helemaal niet zo ongewoon! Zolang de economie overvloedig draaide en de buitenlandse vijanden in bedwang gehouden werden, had Far'o altijd een goede baan in 't vooruitzicht. Is het dan verwonderlijk dat Far'o niet meewerkend was wanneer Mosje en Aharon hem benaderden om Israël uit Egypte te laten gaan (zelfs voor slechts drie dagen aanbidding)? G'd had echter een plan. Dit plan hield in dat

Hij zekere "overredende" maatregelen zou volvoeren om Far'o te overtuigen Israël te laten gaan. Dit is waar de slagen (plagen) het verhaal binnenkomen.

Het vraatzuchtige reptiel

Het eerste beetje overreding kwam toen de Heer de staf van Aharon in een krokodil veranderde bij hun eerste visite aan Farao, zoals vastgelegd in 7:1-13. Om precies te zijn, het Hebreeuwse woord in deze passage, *tannin* (תַּנִּין), dat gewoonlijk met "slang" vertaald wordt, betekent werkelijk "krokodil." Voor diegenen, die deze gebeurtenis gadesloegen, moet dit een erg schrikbaar tafereel geweest zijn - een loslopende krokodil aan het hof van Far'o! Maar het was niet schrikbaar voor de toverende mannen van Far'o. Zij dupliceerden het door Mosje en Aharon opgevoerde nummer. Eén nul voor Far'o en zijn wijze mannen! Maar wat daarna gebeurde, was betekenisvol en zo goed als onverwacht. Nadat de tovenaars hun toverijen beëindigden, "verslond" de staf van Aharon echter hun staven! Iedere aanwezige, inclusief Far'o, verstond de symbolische stilzwijgende consequentie van die opzienbarende gebeurtenis. De toverkunst van Mosje en Aharon was machtiger dan de beste magische uitingen in geheel Egypte. We zouden ook kunnen beweren dat Far'o speciaal onder de indruk moet zijn geweest van het feit dat Mosje en Aharon, formeel onopgeleid in de specifieke kunst van de tovenaars (magiërs), in staat waren om zo'n wonder te verrichten.

Daar was echter meer aan toe te voegen. De krokodil was één van de belangrijkste afgoden in Egypte, omdat hij geassocieerd werd met de rivier de Nijl, één van Egypte's hoofdgoden. Toen Mosje's en Aharon's krokodil die van de Far'o opat, was het alsof dit zei: "Mosje's en Aharon's G'd is machtiger dan Far'o's goden." Indien dit het geval is, zal Far'o getrild hebben in zijn sandalen omdat Mosje en Aharon - en G'd - zich nog maar juist aan het opwarmen waren!

Far'o was echter nog niet overreed om Israël te laten gaan. In feite was dit de eerste van de zovele keren dat ons verteld wordt dat Far'o's hart meer en meer verhard werd. Toch wist G'd, dat hij Israël niet zou laten gaan. Wat was dan het doel van het voortbrengen van dit hongerige reptiel? Barnes stelt het 't bondigst wanneer hij zegt dat dit het eerste wonder was om hun geloofsbrieven te laten zien [die van Mosje en Aharon]. De krachten van het kwaad intimideren inderdaad een heleboel mensen. In overeenstemming daarmee wilde Far'o misschien zien of hij Mosje kon intimideren om van zijn eis af te zien. Maar doordat Mosje's en Aharon's krokodil al de andere krokodillen verslond, zei G'd in essentie: "Je wil intimideren? Bekijk dit! Mijn macht eet gemakkelijk die van jouw op!" Egypte zou dat spoedig op een meest dramatische wijze leren.

Bevrijding voor wie?

Als *Wa'era* zich ontvouwt, beginnen we ons af te vragen wie het meest bevrijding nodig hadden? Het is waar dat de kinderen Israël's het wanhopig nodig hadden om te worden gered uit de klauwen van de Egyptenaren. Mosje en Aharon brachten met hun geloofsbrieven toegerust, verscheidene visites aan het koninklijke hof, iedere keer meer en meer G'd's "geloofsbrieven" vertonend, door de slagen of plagen te volvoeren om dit einde te verwezenlijken. Maar waarom koos G'd om Egypte met slagen te kwellen in het proces van de bevrijding van Israël? Waarom liet Hij niet juist wonderbaarlijk Far'o aan hen de toestemming geven om te vertrekken? Het antwoord hierop zal een grondige waarheid onthullen - Egypte was met ieder beetje net zoveel als Israël in slavernij. Droevig genoeg was Egypte's slavernij erger. Die was niet een knechtschap aan alleen maar een menselijke taakgever, die alleen maar het lichaam kon bezeren. Zij waren slaven aan een leger van afgoden die hun zielen in een stevige greep hielden.

Wanneer G'd daarom de slagen in werkelijkheid op Egypte deed neerkomen, werkte Hij niet alleen voor Israël's redding, maar Hij maakte het ook mogelijk voor de Egyptenaren om bevrijd te worden van hun geestelijke slavernij. Want elk van de bezoeken heeft een aantoonbare verbinding met Egyptische gewoonten en fenomenen; elk ervan is direct gekoppeld aan een of ander Egyptisch bijgeloof. Aldus waren de slagen niets minder dan een veroordeling van de goden over Egypte. De slagen vielen de principes van de godheden aan, die sinds onheuglijke tijden in het Nijldal werden vereerd. In het proces van het afmatten van de macht van deze godheden was het G'd die het voor de Egyptenaren mogelijk maakte om net zo goed als de Israëlieten bevrijd te worden. Het was uit de geestelijke slavernij aan deze goden/demonen dat de Egyptenaren bevrijding behoefden. Laat ons echter op dit punt eerlijk zijn. Niet allen van Egypte geloofden in deze goden. Niet allen aanbaden te Karnak, Heliopolis, Thebes of Memphis. In feite was het oeroude Egyptische theologische systeem grotendeels de functie van de hoogste klasse. In Egypte, zoals op andere plaatsen in het oude Midden-Oosten waren de goden van de officiële staatsgodsdienst te ver verwijderd van de plaatselijke mens om van enige praktische waarde te zijn. Dit was bijzonder waar in Egypte, waar het theologische systeem meer intellectueel was dan in andere plaatsen, dat meer opleiding eiste welke het meest beschikbaar was voor de hoogste klasse. In Egypte beschouwden denkers abstracte ideeën als goden, gaven hen namen en vereerden hen. Enige van de Egyptische

hoofdgoden vielen in deze categorie. Maar er waren dozijnen mindere goden, die ook enige graad van een abstracte gedachte personifieerde. Iedere god had of een beeltenis, een standbeeld, een monument of een tempel waar hij werd aanbeden. Ofschoon het meestal de goed opgeleide was die het best de complexiteit van Egypte's uitgebreide polytheologische pantheon begreep, was het de mens in de straat die door bijgeloof beheerst werd. In plaats van een intellectuele beoefening was het zijne een praktisch geloof. Hij wist bijvoorbeeld genoeg om te bedenken dat wanneer zijn vrouw onvruchtbaar was, hij een priester van de vruchtbaarheidsgoden zou raadplegen of iemand betalen om het voor hem te doen.

De onruststokers.

Wat waren enige van deze afgoden die de Eeuwige in dit *Thoragedeelte* met slagen of plagen confronteerde? Het volgende is zoveel mogelijk een lijst, zoals we die kunnen samenstellen. De details waren ongetwijfeld nog uitgebreider.

- A. Tegen de afgod *Hapi*, de rivier de Nijl met 1ste slag, *Dam* (7:19) - Sjemot 7:15-22.
 Let op de waarschuwing vooraf in 7:15,16. De rivier de Nijl was een hoofdgod. Bezoedeling ervan (verandering van het Nijlwater in bloed = *Dam*, דַּם) maakte hem ten minste zeven dagen voor zijn aanbidders walglijk. Osiris werd vaak beschouwd als de naam voor de Nijlgod, omdat het zo'n algemene god was. Maar de Nijlgod had ook zijn eigen naam, die ook de Egyptische naam is voor de rivier - *Hapi*. "Toen Hecataeus van Miletus Egypte 'de gift van de Nijl' noemde, karakteriseerde hij het land precies" (Finegan). Want heel Egypte was afhankelijk van het water en de vis, dat 'deze afgod hen kon geven.' Aldus was de bezoedeling van de Nijl een echte uitdaging aan de veronderstelde autoriteit van de belangrijke Nijlgoden (demonen).
 De wijzen van Egypte konden eveneens het water in bloed veranderen (7:22).
- B. Tegen de afgod *Heqt* met 2de slag, Kikvorsen (8:2) - Sjemot 7:27-8:7.
 Let op de waarschuwing vooraf in 7:27. Het oeroude Egypte had een godheid die *Heqt* werd genoemd. Zij was een vrouwelijke godheid met een kikkerkop, die een teken was van de vruchtbaarheid en de opstanding (Hertz). Het is een beetje moeilijk om vast te stellen hoe de vermenigvuldiging van kikkers een belediging en uitdaging voor deze godheid was. Want het schijnt dat het vermenigvuldigen van kikkers alleen aan *Heqt* eer bracht. Kikvorsen = ts 'fardee'a = צַפְרָדֵּי. Volgens Dr. David Friedman echter kan deze slag iets van G'ds humor gedemonstreerd hebben. Het was alsof G'd tegen de Egyptenaren zei: "Jullie willen kikkers? Jullie willen kikkers vereren? Oké! Ik zal jullie kikkers geven!" Daarop werd het hele land vol van ze! G'd bespote deze godheid en demonstreerde dat Hij alleen kikkers kon vermenigvuldigen en niet *Heqt*!
 De wijzen van Egypte konden hetzelfde doen (8:3). Far'o vraagt tot de Eeuwige te bidden voor wegnemen van de kikkers (8:4).
- C. Tegen afgoden *Isis* en *Cherni* met de 3de slag, *kiniem* (8:13). - Sjemot 8:12-16.
 Let erop dat er vooraf geen waarschuwing is! *Isis* is de vrouwelijke afgod van de natuur. *Cherni* is de godheid van de zwarte vruchtbare aarde van de Nijldelta. De invloed van deze slag op Egypte is een beetje moeilijker te bepalen. Het is bijzonder moeilijk om precies te zijn over de exacte vertaling van *kiniem*, כִּיֵּם. De moeilijkheid weerspiegelt zich in het woordenboek dat een waaier aan betekenissen aanbiedt: *kiniem* = (zand)vlooiën, luizen, muggen, bijters. Het is interessant om op te merken dat de Eeuwige (via Mosje) Aharon instrueerde om het stof van de aarde te slaan dat daarop deze lastige insecten werd. Enige mensen in Egypte beschouwden de aarde als "de vader van de goden" te zijn. Bovendien werd volgens Bames: "Een speciale heiligheid werd toegekend aan de zwarte vruchtbare grond van de Nijldelta, genaamd *Cherni*, waar de oeroude naam van Egypte verondersteld wordt van afgeleid te zijn." Toen aldus Mosje en Aharon het stof in lastige insecten veranderden, bespotten zij de bekwaamheid van de aarde om in en uit zichzelf goede dingen voort te brengen. Op hun beurt werden de goden, verantwoordelijk voor het voortbrengen van de vruchtbaarheid van de aarde, met spot geconfronteerd.
 De wijzen van Egypte konden met stof hetzelfde doen (8:14), maar zij konden ze niet verwijderen en zeiden o.a. daarom tegen Far'o: "dit is een vinger G'ds" (8:15).
- D. Tegen afgod *Seqmet* met de 4de slag, *ha'arawot*. - Sjemot 8:17-27.
ha'arawot = de zwerm wilde dieren, waaronder schorpioenen, slangen, panters en leeuwen. Let

erop dat er een waarschuwing gegeven werd in 8:17. *Seqmet* is de beschermgodin tegen wilde dieren. De Israëlieten werden door G'd apart gezet. Zij hadden deze slag niet (8:18)! Wanneer we bij deze slag komen, is er ook een probleem met de precieze betekenis van het Hebreeuwse woord *ha'arawot*, ערבות. In overeenstemming met het woordenboek zou het woord als een "zwerm van wilde dieren" vertaald worden. Rashi is het hiermee eens, maar hij gaat een stap verder en suggereert, dat *ha'arawot* een mengsel betekent van niet alleen wilde dieren maar ook van slangen en schorpioenen.

Far'o doet het voorstel om G'd in Egypte te offeren (8:21). In 8:24 zegt Far'o: bidt voor mij!

- E. Tegen de stierengoden *Apis*, *Mnevis* en *Hathor* de koegod met de 5de slag, veepest. - Sjemot 9:2-4. Let er op dat in 9:3 een waarschuwing gegeven werd; veepest. De vijfde slag was er één waarin de Egyptische levende have door een of andere ernstige ziekte geteisterd werd. We weten de exacte aard van deze slag niet, maar we weten dat de Egyptenaren tenminste drie dieren als goden vereerden: *Hathor* - een moederlijke godheid in de vorm van een koe, *Apis* - een stiergod (een ander vruchtbaarheidssymbool) en *Mnevis* - de geheiligde stier van Heliopolis. "Onder de namen *Apis* en *Mnevis* werden bovendien levende stieren vereerd als goden, respectievelijk in Memphis en Heliopolis. Verscheidene stierculten of kalfculten aan Horsaanbidding verbonden, zijn bekend uit het Nijldelta gebied". Aldus was deze slag een directe aanval op de met deze afgoden geassocieerde demonen. Het vee van Gosjen en Egypte werd streng gescheiden. Al het vee van Egypte ging dood terwijl van de Israëlieten geen dier stierf (9:6). Far'o liet ernaar informeren!
- F. Tegen *Sachmet*, de godin der genezing, de 6de slag, etterende steenpuisten (9:8-9) - Sjemot 9:10-12. Geen waarschuwing vooraf. De 6de slag is een vreemde. Het Hebreeuwse woord dat gewoonlijk vertaalt wordt met "steenpuisten", *sjachien*, שחין, heeft weer een aantal mogelijke betekenissen. In gedachten houdend dat de tekst *sjachien*, שחין, in verbinding met bijvoeglijke naamwoorden gebruikt wordt, *sjachien porei'ach ab'aboea'ot*, שחין פורח אבעבבט, De NIV-vertaling noemt deze plaag één van "etterende steenpuisten". Rashi verwijst ernaar als een "zich met blaren ontwikkelende zweer" zeggend dat שחין, een "uitdrukking van hitte is". Het woordenboek stemt met Rashi overeen en suggereert dat שחין naar zweren of huiduitbarstingen verwijst. Aldus zou de uitdrukking *sjachien porei'ach ab'aboea'ot*, שחין פורח אבעבבט, "huiduitbarstingen voortspruitend of uitbarstend in steenpuisten" betekenen. Zowel de mens alsook het dier werden erdoor bezocht, zegt de tekst in 9:9-10. De bezoeken zelf werden niet vereerd, maar omdat de Egyptenaren zichzelf er niet van konden genezen, bleken de godin *Sachmet* en de medicijnengod *Imhotep* bedriegers te zijn.
- G. Tegen *Noett*, de godin van de lucht, *Isis*, de godin van het leven en *Seth*, de beschermer van de oogst, de 7de slag, *barad* = hagel - Sjemot 9:18-25. Let er op dat in 9:18 er een waarschuwing gegeven werd. Het werd nu tijd om te gaan werken aan de Egyptische goden van de hemelen. Aldus wordt ons in 9:18 ook verteld dat deze slag een hagelstorm zou zijn, waarvan zijn gelijke nooit in Egypte was waargenomen. In tegenstelling met enkele van de eerdere slagen, is de aard van deze slag helder. Dat het Hebreeuwse woord *barad*, ברד, hagel is, daar is geen misverstand over. Er was géén hagel in het land Gosjen. Far'o bekent in 9:27 schuld. In deze slag werden de goden van de hemelen bespot vanwege hun onkunde om de hagel te stoppen die door de echte Heer van de hemelen gezonden werd. Aldus werden *Noett* - de luchtgodin, *Isis* - de godin van het leven en *Seth* - de beschermer van de oogst, ontroont. Zij waren Egyptische hoofdafgoden. - De 8ste slag "sprinkhanen" en 9de slag "duisternis" vind men in de volgende *parasjah*, evenals de veroordelende plaag van "het doden van de eerstgeborenen". Aan *Isis*, de Egyptische hoofdgodin, kan men de immense macht waarnemen van de heersende demonen in het oude Nabije Oosten. In Mesopotamië heet zij Isjtar, in Kanaän Asjtarte of Asjerah. We leren van de Bijbelse profeten dat zij ook probeerde om de Israëlieten in haar macht te krijgen. De slagen verzwakten de macht van de demonen, die via hun vereerders in feite het bestuursapparaat beheersten. De nederlaag van de Egyptische afgoden tegenover de Eeuwige droeg ongetwijfeld bij aan de mogelijkheid voor de Uittocht van de Israëlieten.

Een paar “plagende” opmerkingen.

A. De Structuur (let op: de NBG-vertaling heeft een andere versindeling)

Vele geleerden hebben een bepaalde structuur inde Plagen waargenomen. Er zijn negen slagen of plagen die in aard overeenkomen. De tiende is de uiteindelijke plaag die Israël's vrijlating veroorzaakte en is daarom van een iets andere aard dan de eerste negen.

Deze negen zijn verdeeld in groepen van drie. In de eerste groep van drie slagen bewees G'd wie Hij was! Hij zegt immers in Sjemot 7:17: "Hierdoor zult u weten dat Ik de Eeuwige, de Heer, ben..." In de tweede groep van drie slagen demonstreerde G'd dat Hij midden in het land Egypte Heer was! Hij zegt immers in Sjemot 8:18: "...Opdat u zult erkennen dat Ik de Eeuwige ben tot midden in het eigen land". Bovendien zonderde Hij Zijn volk, de Israëlieten, af van deze slagen! In de derde groep van drie slagen toonde G'd aan dat er niemand in de wereld Hem evenaarde! Immers in Sjemot 9:14 zegt Hij: "...Opdat u zult weten dat er niemand op de gehele aarde is als Ik." Opnieuw zonderde Hij Zijn volk, de Israëlieten, af van deze slagen! De eerste twee slagen in iedere groep komen steeds met een waarschuwing naar Far'o. Maar omdat Far'o iedere keer die waarschuwing 'in de wind sloeg', kwam de derde slag van elke groep steeds onaangekondigd, alsof steeds de derde slag per groep een werkelijke bestraffing was.

B. De tijdsindeling van de slagen.

De tijdsindeling van de slagen komt bij benadering overeen met de gewoonlijke gebeurtenissen in de natuur van die tijd in Egypte. Om specifiek te zijn: Tussen juni en augustus, als de Nijl zijn hoogste waterstand heeft, krijgt de Nijl een dof rode kleur, vermoedelijk afkomstig van modder en vuil dat vanwege de stroming wordt meegesleurd. Kikkers verschijnen daarop in de waterplassen van de Nijldelta, rond september. Rundvee wordt van januari tot april in de open lucht in de weiden van de delta gebracht, wanneer daar overvloedig gras groeit ten gevolge van de winterregens. Vlas (zie 9:31) bloeit aan het eind van januari of begin februari. Daarom blijkt het zo te zijn dat Mosje en Aharon voor het eerst in de late lente of begin zomer bij Far'o verschenen en dat de slagen heel de zomer, herfst en winter zijn doorgegaan tot de lente van het volgende jaar. De Uittocht is immers in de lente (15de Abib, Nissan). Dus de negen slagen om Egypte's afgoden te verzwakken en Far'o's hart te vermurwen, namen om en nabij negen maanden in beslag

C. De functie.

We hebben het feit al aangetoond dat één van de hoofdfuncties van de slagen een directe geestelijke aanval op Egypte's religieus systeem en zijn geloven was. Maar er waren andere dingen die de Heilige in de slagen voorhad om te verwezenlijken. Zij werden ook ontworpen om Far'o te vernederen. Aan het eind kon Far'o niets anders meer doen dan Israël toe te staan om te gaan. Bovendien waren de slagen grote demonstraties van G'd's barmhartigheid. Natuurlijk is het duidelijk dat dezen Zijn barmhartigheid voor Israël lieten zien. Maar zij waren eveneens een gelegenheid voor G'd om grote barmhartigheid te beoefenen aan de Egyptenaren. Met andere woorden, de slagen waren zowel veroordeling voor de zonde en harde harten als ook een gift van barmhartigheid voor allen die berouw zouden hebben, hen tot berouw aansporend. In dit opzicht merkt de evangelische commentator Alan Cole op dat: "Al de slagen eerder in barmhartigheid kwamen dan in veroordeling; want elke slag was een gelegenheid voor Far'o om berouw te tonen". Israëli commentator Nechama Leibowitz bevestigt dit ook door te zeggen: "De kennis van G'd, waarvan de slagen bedoeld waren om in te druppelen, is om de gevoelens als verwijzing naar Zijn veroordeling en barmhartigheid".

D. Far'o's Reacties.

Indien iemand de reactie van Far'o op iedere slag in kaart had gebracht, zouden we vinden dat zijn houdingen doorheen de hele reeks praktisch hetzelfde waren. Op één punt zag het eruit alsof hij zich verzachtte (8:4,21), maar of hij verharde zijn eigen hart weer of G'd maakte het hard. Sja'ael van Tarsus geeft commentaar op dit proces. Hij beschrijft het proces van G'd's aanbod van barmhartigheid en Zijn oordeel van verharding in Romeinen negen. De zonde van de mens veroorzaakt de hardheid in zijn eigen hart (Romeinen 1:24,26; Sjemot 9:34). Maar G'd verhardt het menselijk hart ook. De reden, zegt Sja'ael, is duidelijk: "Want het schriftwoord zegt tot Farao: 'Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreid zou

worden over de gehele aarde'. Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil (Rom.9:17,18)." G'd heeft de opperste hand in alles wat wij mensen ook denken of doen. Door de slagen heen demonstreerde G'd Zijn barmhartigheid aan de Egyptenaren (aan Far'o in het bijzonder) door Zijn macht aan hen te openbaren, zodat zij tot inkeer konden komen. Hij liet ook Zijn gerechtigheid los tegen zonde, afgoderij en ongelovige verharde harten. Tegelijkertijd reikte Hij in genade naar Israël, dat dit niet verdiende. Ondertussen voltrok Hij Zijn toorn tegen Egypte en de demonen, die Egypte beheersten. Alles wat G'd doet, doet Hij om Zijn eigen heerlijkheid te demonstreren, opdat zondige menselijke wezens het kunnen zien en zich bekeren. Wanneer alles gezegd en gedaan is, zal elke knie zich buigen in erkenning van Zijn Soevereiniteit, heerlijkheid en macht - zelfs Far'o met zijn harde hart. Dus laat ons nu die tweede beker nemen, "de Beker van Bevrijding" en het vol vreugde in ons opnemen, G'd prijzend voor Zijn grote bevrijding. Maar laten we in gedachten vasthouden dat we nog niets gezien hebben! Wacht daarvoor tot de hoofdstukken 12-15!

Ik zal jullie verlossen - Verlossing.

Verlossing uit slavernij is het hoofdthema van het *Thoradeel* voor de volgende week. Dus zullen we de derde beker niet drinken tot de volgende week! Laat ons echter wat tijd nemen voor een gedachte hierover, betreffende de derde van deze vijf kostbare beloften uit Sjemot 6:6-7.

Ovadiem Chajenoe עדים חיינו

Eén van de meest geliefde liederen die we tijdens de *Pesach Seider* zingen, komt vroeg in de tweede sectie (het deel dat eindigt met het drinken van de tweede beker wijn - de "Beker van Bevrijding"). De tekst (en het lied) in de *Hagganah* begint met: "Wij waren slaven voor Far'o," - "*Ovadiem chajenoe*". Onze vroegere slavernij in Egypte is iets wat de Eeuwige ons niet wil laten vergeten. Niet alleen was het een vreselijke herinnering van een afschuwelijke slavernij, maar het was ook een glorieus openbaring van zowel de gerechtigheid als de barmhartigheid van G'd. De vreselijke slavernij van de Hebreeuwse slaven was één ding, welke 'G'd bewoog om uit barmhartigheid te handelen en te werken voor hun vrijheid. Het is daarom duidelijk dat onze herinnering aan het knechtschap van onze voorvaders iets is wat de Heer altijd in ons wil levend houden. Waarom is dat zo? Misschien is het één reden om ons aan de genade van G'd te herinneren. Slavernij beeldt hopeloosheid uit. Er was niets dat de kinderen Israël's konden doen om zichzelf te redden. Daaraan toegevoegd is het duidelijk dat zij geen bevrijding verdienden. Toen Mosje in de voorgaande sectie verscheen om hen te hulp te komen, verwierpen zij zijn hulp. Laat ons horen hoe Leibowitz het verwoordt: "Er is niets in deze passage of in de openbaring bij de doornstruik, om te suggereren dat Israël's verlossing ingegeven werd door hun goede daden en berouw. Hun lijden en slavernij zijn benadrukt. Het "kreunen" houdt geen schreien in vanwege berouw." Het is waar dat we onze vrijheid vollediger waarderen als we ons herinneren waarvan we werden bevrijd.

Ik zal jullie tot Me nemen - Aanvaarding

Daar komt een bruiloft van!

Het zinsdeel: "Ik zal jullie tot Me nemen" is dat zinsdeel, dat de naam aan de vierde beker van de *Pesach Seider* geeft: "De Beker van Aanvaarding". Het is de vierde van de grote beloften van 6:6-7. Het geeft ook een inleiding aan één van de mooiste thema's in de Bijbel - het thema van het huwelijk tussen G'd en Zijn volk. Het Hebreeuwse woord in 6:7 dat vertaald wordt "zal nemen" komt van de wortel לקח. Het is een tamelijk algemeen woord. Gewoonlijk betekent het eenvoudig "nemen". Het wordt echter ook gebruikt in verwijzing naar een man die een bruid voor zichzelf neemt. Op die wijze wordt het bijvoorbeeld in Beresjiet 4:19, 6:2, 11:29 en 12:19 gebruikt (om maar een paar plaatsen in de *Thora* te noemen). Gebaseerd op dit gebruik kunnen we daarom zeggen dat volgens 6:7 onder al de andere wonderlijke dingen die G'd Israël beloofde, G'd Israël vertelt dat Hij wilde om - en het plan had om - hen te nemen om Zijn vrouw te worden. Met andere woorden is dit G'ds verlovings met Israël.

Laat ons dit thema verder ontwikkelen. De Heer belooft eerst om Israël af te scheiden van al de anderen in de wereld (6:6). Door genade koos Hij Zijn bruid. Hij vertelde haar dat hij van plan was om haar te trouwen. Maar zijn bruid wordt in lijfeigenschap gehouden voor iemand anders. Daarom belooft de Heer om deze banden door te snijden (6:6). Daarop gebeurt werkelijk de Uittocht (het deel van de volgende week). G'd leidt Zijn vrouw naar de bruiloft op de Berg Sinai (meerdere details in het commentaar op dat *Thoragedeelte*). Hij voorziet haar van een *Ketoebah*, een heilig huwelijkscontract - de *Thora*. Bovendien geeft Hij haar zelfs een ring - *Sjabbat*

(Sjemot 31:13)! Zijn bruid is echter nog niet helemaal klaar. Hij voegt er nog steeds aan toe. Efeze hoofdstuk 5 beweert dat alle gelovigen in Jesjoea Zijn bruid zijn, samen met het overblijfsel van Israël. Tenslotte wordt het huwelijk voltrokken, zoals het boek Openbaringen in 19:9 ons vertelt en sterk belicht, door een reusachtig bruiloftsmaal.

"Ik beloof..."

Het begon echter allemaal hier in Sjemot 6:7, toen de Heer tegen Israël zei dat Hij Zich verloven wilde. Hij is JHWH, יהוה, de covenant houdende G'd die Zijn belofte houdt. De *Pesach Seider* besluiten we met het drinken van een vierde beker wijn. Hij wordt de "Beker van Aanvaarding" genoemd. Wanneer we deze beker drinken, prijzen we de Eeuwige dat Hij ons tot Zijn eeuwige bruid maakte. Zijn verloofde (Hosjea 1-3).

J.H. ten Kate 31 december 2002 (naar Berkowitz)

Tot onze grote spijt kunnen we de hoofdstukken

- Ik zal een G'd voor jullie zijn - Verbintenis.
  - Ik zal jullie brengen naar het Land - Erfenis.
- niet bezorgen, omdat we ze zelf ook niet ontvangen hebben.

Opmerkingen bij Parasjah Wa'era ואֶרָא

Negen opvoedkundige slagen – structuur

Deze negen zijn verdeeld in groepen van drie.

In de eerste groep van drie slagen bewees G'd wie Hij was! In Sjemot 7:17 zegt Hij: "*Hierdoor zult u weten dat Ik de Eeuwige ben:...*"

In de tweede groep van drie slagen demonstreerde G'd dat Hij midden in het land Egypte Heer was. Hij zegt immers in Sjemot 8:18 "*...opdat u zal erkennen dat Ik de Eeuwige ben tot midden in het eigen land.*" Bovendien zet Hij Zijn volk, de Israëlieten, zonder deze slagen!

In de derde groep van drie slagen toonde G'd dat er in de wereld niemand Hem evenaardde. In Sjemot 9:14 zegt Hij immers "*...opdat u zult weten dat er niemand op de gehele aarde is als Ik.*" Bovendien zet Hij Zijn volk, de Israëlieten, zonder deze slagen!

De *eerste twee slagen in elke groep* komen steeds met een waarschuwing naar Far'o. Maar omdat Far'o die waarschuwing iedere keer in de wind sloeg, kwam de derde slag in elke groep steeds onaangekondigd, alsof de *derde slag van elke groep een werkelijke bestraffing* was.

De tijdsindeling van de slagen

De tijdsindeling van de slagen komt bij benadering overeen met de gewone gebeurtenissen in de natuur in die tijd in Egypte. Tussen juni en augustus, als de Nijl zijn hoogste waterstand heeft, neigt de rivier een dofrode kleur aan te nemen, vermoedelijk afkomstig van modder en vuil dat vanwege de vloed meegesleurd wordt. Rond september verschijnen dan meer kikkers in de waterplassen van de Nijldelta. Vee wordt van januari tot april in de open lucht in de weiden van de delta gebracht wanneer daar overvloedig gras groeit ten gevolge van de winterregens. Vlas (zie 9:31) bloeit rond eind januari of begin februari. Daarom zou het zo blijken te zijn dat Mosje en Aharon voor het eerst in de late lente of begin zomer voor Far'o verschenen en dat de slagen doorheen de zomer, herfst en winter tot de lente van het volgende jaar plaatsgevonden hebben. De uittocht is immers in de lente (15de Abib, Nissan). Alle slagen om Far'o te vermurwen namen dus om en nabij negen maanden in beslag!

Slagenoverzicht

	Slag	tegen afgod ...	Sjemot	Waar- schuwing	
1	<i>Dam</i>	Hapi, (Nijlgod)	7:15-22	7:16	De wijzen konden het! (7:22) De Nijl is tenminbste 7 dagen lang bloed.
2	Kikvorsen	Heqt (levengever)	7:27-8:7	7:27	De wijzen konden het! (8:3) Far'o vraagt te bidden. (8:4)
3	<i>Kiniem</i> (vlooien, luizen, muggen, bijters)	Isis (natuur)	8:12-16	GEEN	De wijzen konden het! (8:14) en zeiden: "het is een vinger G'ds"
4	<i>Ha'aravot</i> (zwerm wilde dieren w.o. schorpioenen, slangen, panters, leeuwen)	Seqmet (beschermgodin tegen wilde dieren)	8:17-27	8:17	Israëlieten door G'd apart gezet; zij hadden deze slag niet! (8:18) Far'o stelt voor om in Egypte te offeren (8:21) Far'o zegt: "bidt voor mij! "
5	Veepest	Apis (stier, het gezonde dier)	9:2-4	9:3	Scheiding vee van Egypte en Gosjen. Al het Egyptische vee dood (9:6), geen van de Israëlieten. Far'o inform.!
6	Builen, etterende zweren	Sachmet (godin van genezing)	9:10-12	GEEN	Wijzen bleven niet staan door zweren. Tekst spreekt van zweren bij Egyptenaren!
7	<i>Barad</i> (hagel)	Noet (godin v/d lucht) en Seth (beschermmer v/d oogst)	9:18-25	9:18	Is 9:20 strijdig met 9:6? Er is weer vee in Egypte!? Geen hagel in Gosjen! Far'o bekent schuld (9:27)
8	<i>Arbee</i> (sprinkhanen)	(alle diergoden)	10:12-15	10:4	Alleen Egypte zal er vol mee zijn! Far'o bekent zijn zonde tegenover G'd en Mosje en Aharon (10:16).
9	Chosjeh (duisternis)	Ra (zonnegod)	10:21-29		Vee moest van Far'o achterblijven (10:24); Mosje met dood bedreigd (:28).
10	<i>Makat bechorot</i> (doden v/d eerstgeborenen)	Chnoem (god v/h lichaam)	12:29-33		Toestemming van Far'o voor het wegtrekken v/d Israëlieten uit Egypte (12:31).